

SINDIKAT DELAVCEV TRGOVINE SLOVENIJE

Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana

Telefon: 01/434-12-53, 01/434-12-52, Telefaks: 01/432-70-94

E-mail: sdts@sindikat-zsss.si, <http://www.sindikat-sdts.si>

Datum: 27. maj 2020

ANKETA RAZKRILA MNENJE SLOVENSКИH DELAVK IN DELAVCEV V TRGOVINI GLEDE ZAPRTJA TRGOVIN OB NEDELJAH

98 % vprašanih podpira zaprtje trgovin ob nedeljah

Zakon o trgovini (ZT-1) v zadnjih 12 letih ni bil bistveno spremenjen, aktualne razprave v državnem zboru pa bi lahko predstavljale prvo veliko spremembo v smeri urejanja delovnih pogojev v trgovinah in sorodnih dejavnostih, zato je ključno, da naredimo korak naprej v fazi sprejetja predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o trgovini. Vprašanje obratovalnega časa trgovin, dela ob nedeljah in dela prostih dnevih že leta buri mnenje slovenske javnosti, a spremembe se nikoli niso zgodile, navkljub rezultatom referendumu iz leta 2003. V luči aktualnih razprav na to temo je Sindikat delavcev trgovine Slovenije (SDTS) zbral poglede ključnih akterjev, delavk in delavcev v trgovinah. V sodelovanju s Centrom za družbene raziskave (CEDRA) je v maju izvedel spletno anketo o mnenju delavk in delavcev v maloprodaji¹, ki razkriva, da kar 98 % vprašanih podpira zaprtje trgovin ob nedeljah.

Če na vprašanje o ukinitvi nedeljskega dela pogledamo z delavskega vidika, torej s stališča tistih, ki jih to vprašanje najbolj zadeva, je odgovor povsem nedvoumen in jasno v prid zaprtju trgovin ob nedeljah. Četudi je takšna odločitev s strani delavk in delavcev pričakovana, so prejeti rezultati celo preseгли pričakovanja.

Še bolj presenetljivo je, da se odgovor delavk in delavcev na vprašanje glede podpore prostim nedeljam ni skoraj nič spremenil tudi ob opozorilu, da v tem primeru ne bodo več prejeli nedeljskega dodatka. Na vprašanje, ali podpirajo zaprtje trgovin ob nedeljah, četudi to pomeni manjši mesečni zaslužek, je 95 % vprašanih odgovorilo pritrdilno. To pomeni, da **grožnja z upadom mesečnega zaslužka nima skoraj nobenega vpliva na njihovo odločitev o zaprtju trgovin ob nedeljah.**

Odnos delavstva do nedeljskega zaprtja trgovin lahko interpretiramo na dva načina, in sicer v oziru pomena (minimalne) plače in delovne (pre)obremenitve.

¹ Anketa je bila delavkam in delavcem distribuirana po metodi snežne kepe, s čemer je bil dosežen vzorec, ki šteje več kot tisoč naključno izbranih delavk in delavcev (N=1129) iz različnih maloprodajnih trgovin. Več kot polovica (n=594) anketiranih delavk in delavcev dela v živilskih trgovinah in diskontih, preostali pa v neživilskih maloprodajnih trgovinah (npr. trgovine s hitro modo, športne in pohištvene trgovine). Manjši delež predstavljajo tudi zasebniki s franšiznimi trgovinami. Delavke in delavci iz živilskih trgovin so večinoma zaposleni na delovnem mestu prodajalke oz. prodajalca. Največ respondentk in respondentov ankete prihaja iz Podravske regije (33 %), najmanj pa iz Koroške (1 %) in Pomurske regije (1 %).

POMEN BOJEV ZA (MINIMALNO) PLAČO

Izbira med višino plače (tj. nedeljskim dodatkom k plači) in prostim časom (tj. proste nedelje) ni odvisna izključno od delovnih obremenitev, ki so jim delavke in delavci podvrženi, ampak nujno tudi **od višine plač, ki jih delavke in delavci zaslužijo brez nedeljskega dela**. Ta izbira postane mogoča šele, ko je plača dovolj visoka, da omogoča preživetje. V tem pogledu je izjemnega pomena višina minimalne plače, saj je mesečni zaslužek večine delavk in delavcev v maloprodaji opredeljen prav s tem zneskom. Hkrati se tudi tam, kjer plače trgovk presegajo minimalno postavko, te ravnaajo po gibanju minimalne plače, kar smo lahko opazili ob povišanih nominalnih zneskov, ki so sledila januarskemu povečanju plač in izločitvi dodatkov. Rezultati ankete kažejo na pomen bojev za minimalno plačo, ki za veliko večino delavcev in delavk v maloprodaji in nekaterih panogah predstavlja spodnjo mejo ali minimalni standard, glede na katerega uravnavajo svoja življenja.

PREOBREMENITEV NA DELU NE MORE ODTEHTATI NOBEN DENAR

Druga interpretacija rezultatov v prid tako visoki podpori zaprtju trgovin v nedeljo nakazuje na **izjemno hude delovne obremenitve, ki jih ne odtehta noben denar**. Povprečne plače v maloprodaji so namreč izjemno nizke, saj po podatkih SURS-a dosegajo le približno 78 % povprečne plače na nacionalni ravni. V nespecializirani maloprodaji, kamor sodijo trgovine za nakup vsakdanjih potrebščin in ki predstavlja družbeno infrastrukturo (kot je pokazala epidemija COVID-19), pa je ta odstotek še nižji, saj so **plače skoraj 30 % nižje od narodnega povprečja** (vir: SURS). Pri tem je treba upoštevati, da so v ta povprečja vštete tudi plače boljše plačanih delovnih mest skupnih služb, menedžmenta itn., ki povprečje potiskajo navzgor. Hkrati je za interpretacijo rezultata zgovorno tudi dejstvo, da so delavke in delavci anketo izpolnjevali v času izrednih ukrepov ob epidemiji, ko so bile plače zaradi zaprtih trgovin ob nedeljah že nekoliko nižje, kar pa očitno ni vplivalo na njihovo odločitev.

Skoraj enoglasna odločitev delavk in delavcev v maloprodaji, da se raje odpovedo nedeljskemu zaslužku kot prostemu dnevu, nakazuje na izredne delovne obremenitve, ki med drugim vplivajo tudi na njihovo zdravje. Temu pritrjujejo tudi odgovori, v katerih utemeljujejo svojo podporo zaprtju trgovin:

- *“Zato, ker tako ali tako preveč delamo in bi bilo lepo imeti vsaj en prost dan v tednu.”*
- *“Edini dan, da se lahko napolni energija za nov teden in da se posvetimo en drugemu oz. svojim najbližjim.”*
- *“Ker je takrat čas za počitek. Preveč se dela čez teden, je zelo naporno /.../.”*

Obe interpretaciji pa lahko združi odgovor na vprašanje, **ali bi morali hkrati dvigniti plače, da bi nadomestili izpad nedeljskega zaslužka**. Na to vprašanje sta **pritrtilno odgovorili več kot dve tretjini delavk in delavcev (69 %)**. Za razliko od pomena minimalne plače, ki zagotavlja golo eksistenco, odgovori na vprašanje o potrebi po dvigu plač kažejo na obstoj prostora onkraj golega preživetja posameznika kot potrošnega blaga, torej delovne sile, iz katere kapital izžema dobičke.

Življenje, v katerem nismo vezani izključno na hlapčevanje kapitalu, je mogoče šele takrat, ko nimamo zagotovljenega le preživetja, ampak živimo skladno s prevladujočim standardom, ki ga stopnja razvoja družbe omogoča. **Zato se ne smemo ustaviti pri zaprtju trgovin ob nedeljah, ampak moramo**

zahtevati tudi boljše plače, ki bodo delavkam in delavcem zagotavljale, da bodo priložnost za prosti čas nenazadnje lahko tudi izkoristile. A tudi to je navsezadnje zelo skromna zahteva – dosežena stopnja družbenega razvoja bi omogočala še veliko več.

Zahtevi po povišanju plač na eni in po življenju onkraj garanja za golo preživetje na drugi strani kažeta, da se odločilni konflikti bijejo na ravni, kjer se določajo prevladujoči družbeni standardi. Ali z drugimi besedami: **o tem, kakšna družba smo, nam ne govorijo zgolj podatki o BDP, produktivnosti in izvozu, ampak položaj delavk in delavcev, ki z vsakdanjim delom zagotavljajo, da družba ne razpade.** Zato boj za ukinitvev dela ob nedeljah in povišanje plač ne more biti samo boj delavk in delavcev v maloprodaji – to je boj celotnega delavskega razreda.

Čas je, da trgovke in trgovci ter vsi drugi stopimo skupaj in damo prednost življenjskemu standardu delavk in delavcev pred dobički korporacij. V Sindikatu delavcev trgovine Slovenije (SDTS) bomo naše sindikalne aktivnosti stopnjevali. Ne le trgovke in trgovce – ves delavski razred pozivamo, da se nam pridružite v tem boju! Posebej pozivamo tudi stranke v državnem zboru RS naj prenehajo pristajati na pritiske in lobiranja trgovskega kapitala, ki brez milosti povečuje svoje dobičke na hrbtih delovnih ljudi. Pozivamo h koraku naprej – k majhnemu, a pomembnemu premiku. Zaprimo trgovine ob nedeljah!

Poslano v vednost Trgovinski zbornici Slovenije, Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo, Vladi Republike Slovenije ter Državnemu zboru RS, Državnemu svetu RS, pristojnim delodajalcem, zainteresirani javnosti in medijem.

Generalni sekretar
Ladi Rožič